



**POLITIET**

# Voldtekt i Oslo 2007

**Gjennomgang av sentrale data  
fra anmeldte voldtekter ved  
Oslo politidistrikt**

Strategisk stab, Oslo politidistrikt april 2008  
Veslemøy Grytdal og Pål Meland





**INNHOLDSFORTEGNELSE**

<b>OPPSUMMERING .....</b>	<b>4</b>
<b>INNLEDNING.....</b>	<b>6</b>
MATERIALET OG METODEN .....	6
TOLKNINGSBEGRENSNINGER VED ANMELDESESTALL.....	7
<b>OMFANGET AV VOLDTEKTER I 2007 .....</b>	<b>9</b>
POLITISTASJONSKRETS .....	10
GJERNINGSTIDSPUNKT .....	11
<b>FORNÆRMEDE .....</b>	<b>13</b>
ALDERSPROFIL - FORNÆRMEDE .....	13
STATSBORGERSKAP OG LANDBAKGRUNN - FORNÆRMEDE.....	14
RUS OG PÅVIRKNING - FORNÆRMEDE.....	15
PROSTITUSJON - FORNÆRMEDE.....	16
FORNÆRMEDES PROFIL FOR ARBEIDSLIVS- OG UTDANNINGSTILKNYTNING .....	16
<b>GJERNINGSMANN.....</b>	<b>17</b>
STATSBORGERSKAP OG LANDBAKGRUNN – GJERNINGSMANN.....	18
ALDERSPROFIL – GJERNINGSMANN .....	21
RUS OG PÅVIRKNING – GJERNINGSMANN.....	22
GJERNINGSMANNENS PROFIL FOR ARBEIDSLIVS- OG UTDANNINGSTILKNYTNING.....	22
<b>GJERNINGSSTED .....</b>	<b>23</b>
<b>RELASJONEN MELLOM FORNÆRMEDE OG GJERNINGSMANN .....</b>	<b>25</b>
<b>VÅPEN, TRUSLER OG ANDRE MAKTMIDLER.....</b>	<b>26</b>
<b>OVERFALL, OVERNATTING OG NACHSPIEL .....</b>	<b>28</b>
<b>MEDISINSK HJELP .....</b>	<b>30</b>
<b>SAKSBEHANDLING OG AVGJØRELSER.....</b>	<b>31</b>
<b>AVSLUTNING .....</b>	<b>33</b>
<b>LITTERATUR .....</b>	<b>35</b>

## Oppsummering

- **Undersøkelsen:** Oslo politidistrikts voldtektsundersøkelse inneholder data fra år 2007 og bygger videre på data fra undersøkelsene i 2000, 2001 og 2004.
- **Omfang:** Det ble registrert 196 voldtekter i 2007, hvorav 35 var forsøk på voldtekt. Dette er det høyeste antallet som er registrert i løpet av den siste tiårsperioden.
- **Kjønn:** Av de 191 forskjellige personene som er registrert som fornærmet for voldtekt (inkludert forsøk) var det 185 kvinner og 6 menn. I anmeldelsene fra 2007 er det 151 mistenkte/siktede personer. Alle disse er menn. Det var 137 forskjellige gjerningsmenn. Noen er anmeldt for flere voldtekter i løpet av året.
- **Alder:** Gjennomsnittsalder for voldtekts ofre er 25,6 år, noe som er stabilt sammenliknet med i 2004. Av ofrene er 44,9 % i alderen 20-29 år og 22,4 % i alderen 16-19 år. For anmeldte gjerningsmenn er gjennomsnittsalderen 30,2 år, mens den i 2004 var på 29,5 år.
- **Statsborgerskap og landbakgrunn:** Majoriteten av ofrene i de anmeldte voldtektene i 2007 hadde norsk statsborgerskap (84,7 %). De fleste har også norsk landbakgrunn. For anmeldelsene i 2007 gjaldt dette 73,0 % av ofrene. Majoriteten av gjerningsmennene har norsk statsborgerskap (60,3 %). Personer med en annen landbakgrunn enn norsk blir stadig mer overrepresentert blant gjerningspersonene i de anmeldte voldtektene, sett i forhold til befolkningssammensetningen i Oslo. I 2007 hadde 72,8 % av gjerningsmennene en annen landbakgrunn enn norsk.
- **Gjerningssted:** Majoriteten av de anmeldte voldtektene (inkludert forsøk på voldtekt) skjer på eller i tilknytning til privat bolig, enten fornærmedes, gjerningsmannens eller annen persons bopel. Hele 67,8 % av voldtektene som ble anmeldt i 2007 skjedde på eller i tilknytning til bopel. Den nest største kategorien er voldtekter som skjer utendørs. I 2007 var denne andelen på 15,4 %.
- **Gjerningstidspunkt:** I 2007 ble det registrert flest anmeldelser hvor overgrepet fant sted natt til lørdag eller natt til søndag. Dette var også tilfelle ved undersøkelsene i 2001 og 2004. Hele 44,1 % av de registrerte voldtektene i 2007 hadde gjerningstidspunkt mellom 24.00 og 06.00, mens andelen øker til 61,9 % dersom også tidsrommet 06.00-09.00 inkluderes.
- **Ruspåvirkning:** Det er en klar tendens at stadig flere av de som anmelder voldtekt var ruspåvirket da overgrepet fant sted. Andelen har steget fra 50 % i 2000 til 70,4 % i 2007. Andelen ruspåvirkede gjerningsmenn har i samme periode økt fra 32,7 % til 58,9 %.
- **Relasjon:** Litt over halvparten av de registrerte voldtekts ofrene i 2007 ble utsatt for overgrep fra en ukjent person (52,6 %). Denne andelen er svakt økende sammenliknet med

undersøkelsene i 2001 og 2004. Likeledes er det en økning i andelen som blir utsatt for overgrep fra venner og bekjente. Andelen økte her fra 23,6 % i 2001 til 32,7 % i 2007. Andelen som blir utsatt for overgrep fra partner har i samme periode gått ned fra 22,2 % i 2001 til 13,3 % i 2007.

- **Våpen, trusler og andre maktmidler:** Stadig flere ofre forteller at de har blitt voldtatt i bevisstløs tilstand, enten fordi man sov, er blitt dopet ned eller hadde blackout grunnet rus. Andelen som oppga dette i 2007 var på 26,0 %. Andelen har her økt fra 13,2 % i 2001 og 18,1 % i 2004. Andelen som oppgir bruk av trusler og tvang var på 36,2 %, mens andelen som oppgir bruk av slag eller annen fysisk vold var 27,0 %. En liten andel oppgir at de blir truet med kniv eller annen skarp gjenstand (4,1 %) eller skytevåpen (0,5 %).
- **Overfall, nachspiel og overnatting:** Til sammen 33 av de fornærmede i de anmeldte voldtektene i 2007 ble utsatt for overfall, noe som utgjør en andel på 16,8 % av det totale antall fornærmede. Dette er en økning siden 2004 da 17 fornærmede ble utsatt for dette (11,3 %). Videre ble 18,9 % av de fornærmede utsatt for voldtekt i forbindelse med et nachspiel og ytterligere 5,6 % i forbindelse med en overnatting.
- **Medisinsk hjelp:** Andelen av voldtekts ofre som oppsøker medisinsk hjelp i etterkant av overgrepet er noe lavere i 2007 enn det var i 2004. I 2007 var det 63,7 % av ofrene som oppsøkte medisinsk hjelp, mens det tilsvarende tallet i 2004 var 72,0 %.
- **Straffesaksbehandlingen:** Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for voldtektsanmeldelser har gått opp fra foregående undersøkelse. I 2004 lå saksbehandlingstiden på 262 dager, mens den i 2007 hadde steget til 341 dager. Lengre saksbehandlingstid kan blant annet forklares med økt arbeidsbelastning grunnet flere anmeldte voldtekter. Oppklaringsprosenten har økt fra 35,0 % i 2004 til 43,8 % i 2007. For voldtektsforsøk ligger oppklaringsprosenten lavere (11,4 % i 2007). I disse anmeldelsene er det generelt mindre spor og færre opplysninger om gjerningsmann.

## Innledning

Denne rapporten presenterer en analyse av anmeldelser for voldtekt og forsøk på voldtekt registrert i Oslo politidistrikt i 2007. Tilsvarende undersøkelser har tidligere blitt laget på grunnlag av anmeldelsestallene for 2000, 2001 og 2004. Data fra 2007 vil bli sammenholdt med data fra tidligere undersøkelser. Intensjonen med disse analysene er å få større innsikt i kriminalitetsutviklingen på feltet, herunder kunnskap om de kriminelle handlingenes karakter og aktørene de involverer. Målet med voldtektsundersøkelsene er å bygge opp et materiale over tid og følge både samfunnsutvikling og endring i straffesaksbehandling når det gjelder voldtekt.

Voldtekt er et kriminalitetsområde som får stor oppmerksomhet i offentligheten, både fra politisk hold og fra media. Enkeltstående voldtekter kan få store oppslag. Dette gjelder særlig overfallsvoldtekter og gruppevoldtekter. I januar 2007 slo media opp store overskrifter om en ”voldtektbølge” på grunnlag av en rekke overfallsvoldtekter i Oslo. Disse overgrepene skapte sterke reaksjoner og flere regjeringsmedlemmer deltok i et fakkeltog under parolen ”ta natta tilbake”.

I januar 2008 la det såkalte voldtektsutvalget fram sin utredning *Fra ord til handling*.<sup>1</sup> Mandatet til utvalget gikk blant annet ut på å utrede tiltak til bedre oppfølging av personer som blir utsatt for voldtekt, samt å se på omfanget av voldtekt (herunder mørketall). De har også sett nærmere på rettsapparatets behandling av voldtektsaker.

Denne undersøkelsen bygger på anmeldte tilfeller av *voldtekt*. Med voldtekt menes forbrytelser som beskrives i straffelovens § 192, der en eller flere skaffer seg seksuell omgang ved vold eller truende atferd eller har seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller ute av stand til å motsette seg handlingen, eller der en eller flere ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen eller utføre tilsvarende handlinger med seg selv. Anmeldte *forsøk på voldtekt* er også inkludert i undersøkelsen (strl. § 192, jfr. § 49).

Anmeldelsene er systematisert ut fra kriterier som kjennetegner:

- Den kriminelle handlingen; gjerningssted, gjerningstidspunkt, bruk av tvangsmidler, påført skade.
- Aktørene i situasjonen; fornærmede og gjerningsmanns relasjon, kjønn, alder, ruspåvirkning, landbakgrunn og yrkes- og arbeidslivstilknytning.

### ***Materialet og metoden***

Studien tar for seg anmeldelser for voldtekt og forsøk på voldtekt som ble registrert i Oslo politidistrikt i 2007. Til sammen dreier det seg om 196 anmeldelser, hvorav 35 gjelder forsøk på voldtekt.

---

<sup>1</sup> NOU 2008:4. *Fra ord til handling. Bekjempelse av voldtekt krever handling*. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.

Det er gjennomført tre tilsvarende voldtektsundersøkelser tidligere ved Oslo politidistrikt. Den første ble gjennomført i 2000 og deretter ble det gjort en undersøkelse i 2001 og en i 2004.

Kilden til de fleste av opplysningene i denne undersøkelsen er den personen som har levert anmeldelsen, i hovedsak den fornærmede. Opplysninger om gjerningssted, tidspunkt, ruspåvirkning, m.m., stammer primært fra beskrivelsene de fornærmede har gitt i anmeldelsene.

For kjente gjerningsmenn er imidlertid opplysningene som benyttes bekreftet fra annet hold, enten fra gjerningsmannen selv ved pågrepelse, fra andre dokumenter i straffesaken, eller gjennom tilgjengelige registre, som f.eks. Folkeregisteret.

Det er verd å bemerke at betegnelsen ”gjerningsmann” ikke nødvendigvis innebærer at personen er formelt siktet, tiltalt eller dømt. Rapporten gir et bilde av gjerningsmenn og fornærmede slik de framtrer på tidspunktet for undersøkelsen.

### ***Tolkningsbegrensninger ved anmeldelsestall***

Denne rapporten presenterer en analyse av de anmeldte voldtektene ved Oslo politidistrikt. Ulike former for kriminalitet varierer når det gjelder mørketall.<sup>2</sup> Enkelte typer kriminalitet har en lavere sannsynlighet for å bli oppdaget enn andre. Anmeldelsestilbøyeligheten varierer også mellom ulike typer av kriminalitet. Voldtekt har sjelden vitner og foregår ofte i lukkede rom. I tillegg er voldtekt kjennetegnet av lav anmeldelsestilbøyelighet og høye mørketall. Mange voldtekter blir ikke anmeldt til politiet. Det er flere faktorer som bidrar til å forklare dette:

- Skyld- og skamfølelse.
- Tradisjonelle maktforhold mellom kjønn.
- Voldtekter i nære relasjoner.
- Frykt for reaksjoner fra gjerningspersonen eller fra omgivelsene.
- Manglende tillit til politiet og andre etater eller frykt for ikke å bli tatt på alvor.

I Voldtektsutvalgets rapport *Fra ord til handling* estimeres det at mellom 8000 og 16000 personer årlig er utsatt for voldtekt eller voldtektsforsøk i Norge. Dette beskrives som et konservativt anslag.<sup>3</sup> Utvalget påpeker i sin rapport at det ikke er gjennomført noen nasjonal, representativ studie av omfanget av voldtekt. Utvalget trekker fram noen enkeltstående undersøkelser fra Norge. Pape og Stefansen (2004) gjennomførte blant annet en spørreskjemaundersøkelse blant 8000 kvinner og menn i alderen 24-55 år med bostedsadresse i Oslo. Svarprosenten var på 56,1 prosent. Av disse oppga 16 % av kvinnene og 2 % av mennene at de var blitt truet eller tvunget

---

<sup>2</sup> For mer om mørketall, se blant annet Sætre, Marianne (1997), *Omfanget av vold. Gjennomgang av dokumentasjon og resultater*, HiO-notat 7, s. 41-43.

<sup>3</sup> NOU 2008:4. *Fra ord til handling. Bekjempelse av voldtekt krever handling*. Oslo: Departementenes servicesenter, informasjonsforvaltning.

til sex, utsatt for voldtekt eller voldtektsforsøk etter fylte 16 år.<sup>4</sup> Haaland, Clausen og Schei (2005) gjorde en spørreskjemaundersøkelse om vold i parforhold blant 7600 kvinner og menn i alderen 20-55 år. Svarprosenten lå på ca. 60 prosent. Av kvinnene som svarte var det 26,8 % som oppga at de hadde opplevd fysisk vold, mens 8,7 % oppga at de hadde opplevd fysisk vold med seksuelle overgrep.<sup>5</sup> Overgrepets karakter spesifiseres ikke ytterligere.

En analyse av de anmeldte voldtektene gir ikke et helhetlig bilde av alle voldtekter som ble begått i Oslo i 2007. Denne undersøkelsen synliggjør kun de politianmeldte voldtektenes karakteristika.

---

<sup>4</sup> Pape, Hilde & Stefansen, Kari (red.) (2004): *Den skjulte volden? En undersøkelse av Oslobefolkningens utsattbet for trusler, vold og seksuelle overgrep*. Rapport 1/2004. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

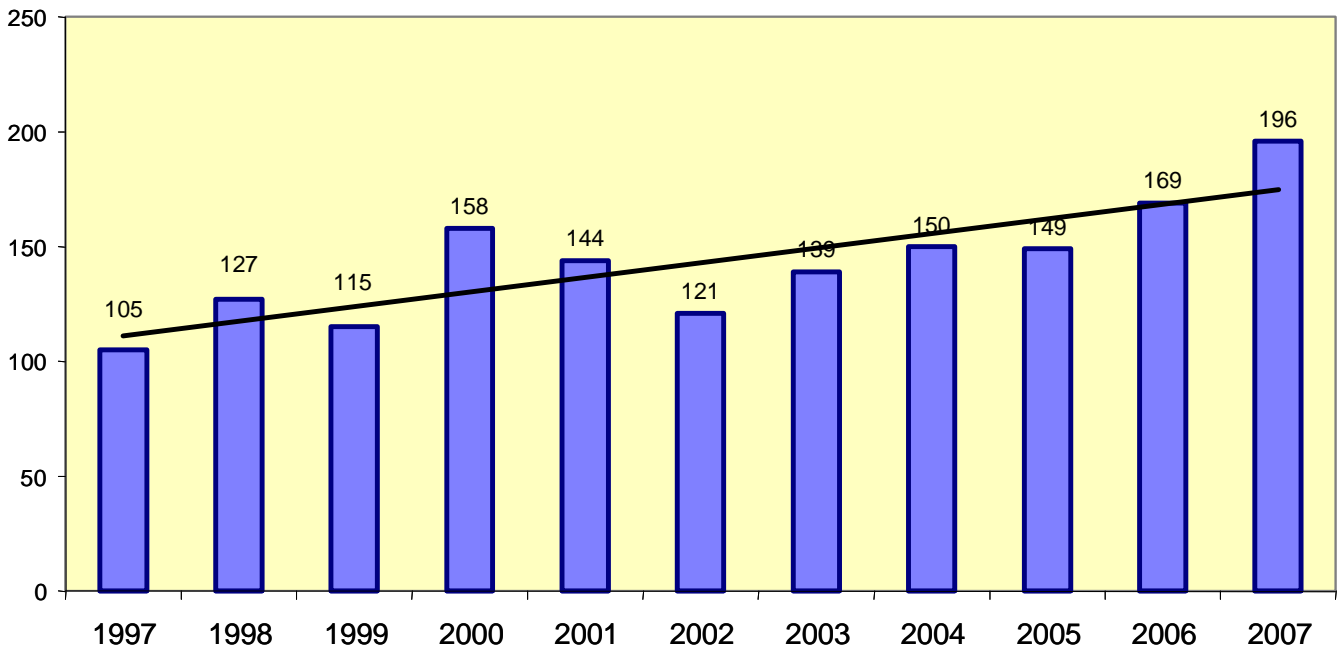
<sup>5</sup> Haaland, Thomas, Clausen, Sten-Erik & Schei, Berit (2005): *Vold i parforhold – ulike perspektiver*. NIBR-rapport 2005:3. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.



## Omfanget av voldtekter i 2007

Materialet som benyttes i denne voldtektsundersøkelsen inkluderer samtlige 196 voldtekter og forsøk på voldtekt, som ble anmeldt i 2007. De er fordelt på 161 anmeldelser for voldtekt og 35 anmeldelser for forsøk på voldtekt. Antall voldtekter (inkludert forsøk) anmeldt i 2007 var det høyeste som er registrert i perioden fra 1997 til 2007.

Figur 1. Anmeldelser for voldtekt (inkludert forsøk på voldtekt) i Oslo politidistrikt 1997-2007 (med trendlinje).<sup>6</sup> Absolutte tall.

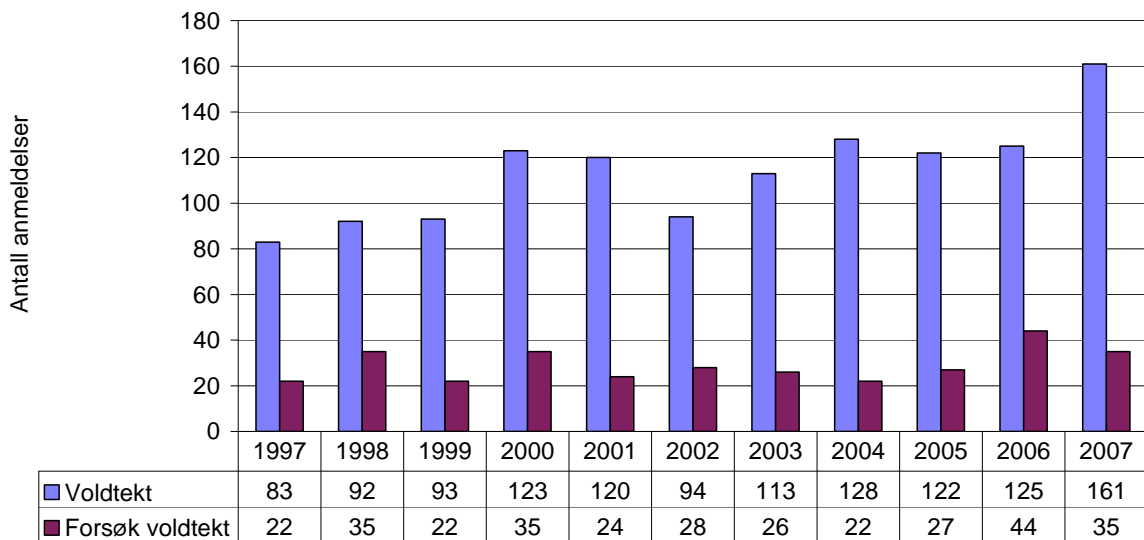


Antall anmeldte voldtekter har økt i perioden fra 1997 til 2007. Antallet som ble registrert i henholdsvis 2006 og 2007 er de høyeste som er registrert i perioden og bidrar til at den lineære trenden fremstår som økende.

I figur 2. er anmeldelsene i samme periode splittet opp på henholdsvis voldtekt og forsøk på voldtekt. Her fremkommer det at økningen fra 2005 til 2006 i hovedsak skyldtes flere anmeldte tilfeller av forsøk på voldtekt. Økningen fra 2006 til 2007 skyldtes derimot flere anmeldte tilfeller av voldtekt. Av de 161 voldtektene som ble anmeldt i 2007 gjaldt 148 voldtekt etter strl. § 192, 1. og 2. ledd, mens 13 gjaldt strl. § 192, 3. ledd. Sistnevnte ledd dekker spesielt grove voldtekter.

<sup>6</sup> Tabellen inkluderer saker til overtakelse fra andre politidistrikt til og med 1999. Deretter er det kun anmeldelser med gjerningssted i Oslo politidistrikt.

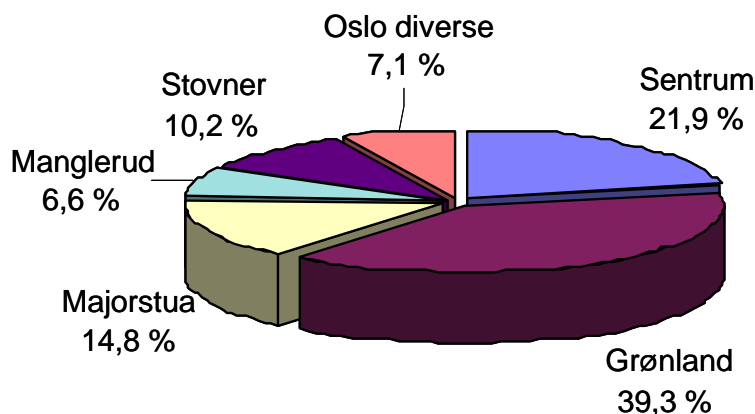
Figur 2. Antall anmeldelser for voldtekt og forsøk på voldtekt i Oslo politidistrikt 1997-2007. Absolutte tall.



### Politistasjonskrets

Det ble i 2007 registrert flest voldtekter med gjerningssted i Grønland politistasjonskrets (39,3 %) og Sentrum politistasjonskrets (21,9 %).

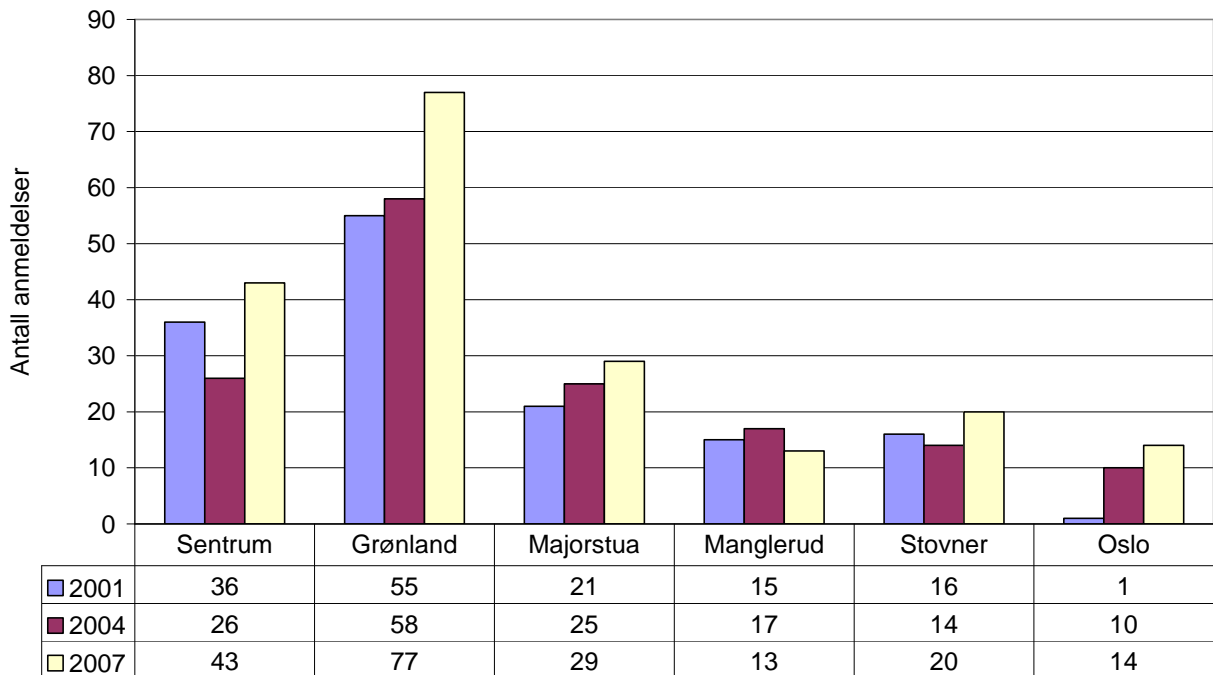
Figur 3. Fordelingen av anmeldte voldtekter og forsøk på voldtekt i Oslo 2007 etter gjerningsstedets politistasjonskrets (N=196). Prosent.<sup>7</sup>



<sup>7</sup> Voldtekter som er plassert i kategorien Oslo diverse mangler gjerningsadresse. I disse anmeldelsene har ikke offeret oppgitt et konkret gjerningssted.

Økningen i antall voldtekter fra forrige voldtektsundersøkelse i 2004 er mest merkbar i Sentrum og Grønland politistasjonskrets. Det ble i 2007 registrert flere anmeldte voldtekter i alle politistasjonskretsene, med unntak av i Manglerud krets, sammenliknet med forrige voldtektsundersøkelse i 2004.

Figur 4. Antall anmeldte voldtekter og forsøk på voldtekt i Oslo 2001, 2004 og 2007 etter gjerningsstedets politistasjonskrets. Absolutte tall.<sup>8</sup>



### Gjerningstidspunkt

Når det gjelder gjerningstidspunkt for voldtekt og forsøk på voldtekt i Oslo politidistrikt ble det i 2007 registrert flest anmeldelser hvor overgrepet fant sted natt til lørdag eller natt til søndag. Dette var også tilfelle ved undersøkelsene i 2001 og 2004. Hele 44,1 % av de registrerte voldtektene i 2007 hadde gjerningstidspunkt mellom 24.00 og 06.00. Andelen øker til 61,9 % dersom også tidsrommet 06.00-09.00 inkluderes.<sup>9</sup>

<sup>8</sup>Voldtektene som er plassert på Oslo mangler gjerningsadresse, jfr. forrige fotnote.

<sup>9</sup> Gjerningstidspunkt blir registrert med både et starttidspunkt og sluttidspunkt. I denne undersøkelsen er det valgt å ta utgangspunkt i sluttidspunktet. Flere av sakene kan ha et starttidspunkt innenfor et annet tidsintervall enn det som er vist i figuren over.

## Voldtekt i Oslo 2007

Tabell 1. Gjerningstidspunkt for anmeldte voldtekter og forsøk på voldtekt i Oslo politidistrikt i 2007. Absolutte tall og prosent. N=152 (inkluderer kun anmeldelser med en tidsangivelse).

3-timers intervall	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag	Totalt
24-03	3	0	1	3	2	5	13	27
03-06	2	2	2	2	4	13	15	40
06-09	2	1	1	1	2	6	14	27
09-12	0	1	2	1	3	1	6	14
12-15	4	2	2	1	1	2	1	13
15-18	1	2	0	0	4	2	1	10
18-21	0	0	0	2	0	3	1	6
21-24	1	2	1	3	2	1	5	15
<b>Sum</b>	<b>13</b>	<b>10</b>	<b>9</b>	<b>13</b>	<b>18</b>	<b>33</b>	<b>56</b>	<b>152</b>

Tre timers intervall	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag	Totalt
24-03	2,0	0,0	0,7	2,0	1,3	3,3	8,6	17,8
03-06	1,3	1,3	1,3	1,3	2,6	8,6	9,9	26,3
06-09	1,3	0,7	0,7	0,7	1,3	3,9	9,2	17,8
09-12	0,0	0,7	1,3	0,7	2,0	0,7	3,9	9,2
12-15	2,6	1,3	1,3	0,7	0,7	1,3	0,7	8,6
15-18	0,7	1,3	0,0	0,0	2,6	1,3	0,7	6,6
18-21	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	2,0	0,7	3,9
21-24	0,7	1,3	0,7	2,0	1,3	0,7	3,3	9,9
<b>Sum</b>	<b>8,6</b>	<b>6,6</b>	<b>5,9</b>	<b>8,6</b>	<b>11,8</b>	<b>21,7</b>	<b>36,8</b>	<b>100,0</b>
<b>N=</b>	<b>13</b>	<b>10</b>	<b>9</b>	<b>13</b>	<b>18</b>	<b>33</b>	<b>56</b>	<b>152</b>
<b>Antall anmeldelser uten tidspunkt</b>	<b>6</b>	<b>10</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>3</b>	<b>10</b>	<b>44</b>

Det er i 44 av anmeldelsene ikke angitt et konkret tidspunkt for voldtekten eller voldtektsforsøket. I anmeldelser hvor overgrep har skjedd tilbake i tid kan det være vanskelig for offeret å angi et konkret tidspunkt for handlingen. I andre anmeldelser er offeret utsatt for overgrep som foregår over tid.

Mange bruker lang tid før de anmelder en voldtekt, dvs. at det er et visst tidsintervall mellom gjerningstidspunkt og anmeldelsestidspunkt. Det kan være mange grunner til dette. Det tar tid å bearbeide overgrep og det knytter seg ofte skyld- og skamfølelse til det man har vært utsatt for. For de som blir utsatt for voldtekt fra partner, kjæreste, familie eller venner kan det være ekstra vanskelig å stå fram med overgrepet. Det kan knytte seg frykt og angst både for omgivelsenes og overgriperens reaksjoner. Mange er, som vist senere i rapporten, ruset under overgrepet og dette kan også bidra til skyldfølelse.

Andelen som anmeldte voldtekt (uten forsøk voldtekt) innen en måned etter at overgrepet hadde funnet sted i 2007 var relativt stabilt sammenliknet med ved voldtektsundersøkelsene i 2004 og 2001. I 2007 hadde 73,3 % av anmeldelsene blitt inngitt innen en måned etter gjerningstidspunktet, mens det tilsvarende tallet i 2004 var 75,2 %. Ytterligere 13,0 % av anmeldelsene i 2007 ble inngitt innen de neste 11 månedene, mens 13,7 % ble inngitt mer enn ett år etter at overgrepet hadde funnet sted.

Tabell 2. Fordeling av anmeldte voldtekter (uten forsøk voldtekt) ved Oslo politidistrikt 2001, 2004 og 2007 etter hvor lang tid etter gjerningstidspunktet voldtekten blir anmeldt. Prosent.

Tidsintervall mellom voldtekt og anmeldelsestidspunkt	Andel anmeldelser % 2001 N=120	Andel anmeldelser % 2004 N=129	Andel anmeldelser % 2007 N=161
Innen en måned	76,6	75,2	73,3
Innen neste 11 måneder	16,7	9,3	13,0
Mer enn ett år etter	6,7	15,5	13,7
Sum	100	100	100

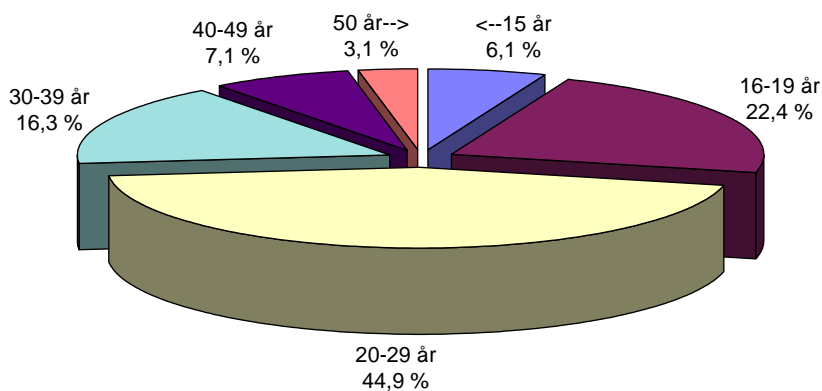
## Fornærmede

Det var i alt 196 fornærmede i de anmeldte voldtektene (inkludert forsøk) registrert i Oslo politidistrikt i 2007. Bak tallet skjuler det seg 191 forskjellige personer. Fem kvinner er registrert som fornærmet ved to ulike anledninger i løpet av året. Av de 191 forskjellige personene som er registrert som fornærmet for voldtekt (inkludert forsøk) var det 185 kvinner og 6 menn. De fleste av ofrene er registrert med bopel i Oslo (70,4 %), eller med bopel i omkringliggende områder som kan knyttes til Stor-Oslo (ca. 10 %).

### Aldersprofil - fornærmede

Voldtektsanmeldelsene omhandler ofre i alle aldersgrupper, men det er flest registrerte ofre under 30 år. Gjennomsnittsalderen for fornærmede i de anmeldte voldtektene i 2007 var 25,6 år, mens medianen ligger på 23 år.<sup>10</sup> Gjennomsnittsalderen for fornærmede i 2004 lå også på 25,6 år, mens den var 27,1 år i 2001.

Figur 5. Fornærmedes alder, prosentvis fordeling. Oslo politidistrikt 2007. Prosent. N=196.



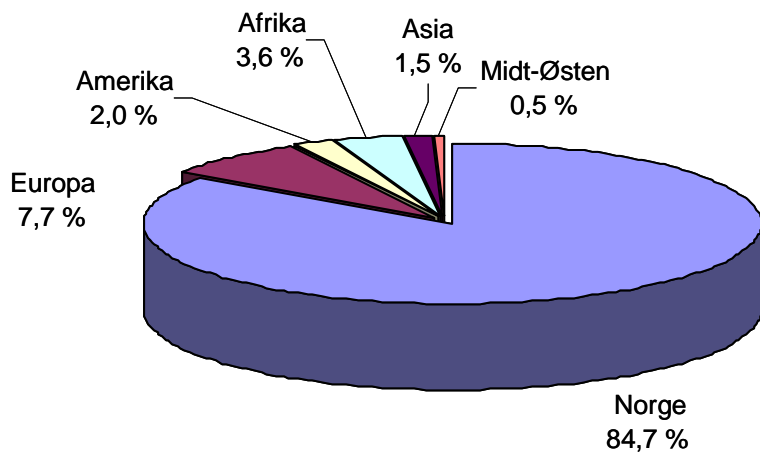
<sup>10</sup> Medianen er den verdien som deler en ordnet frekvensfordeling i to like deler.

De fleste av de fornærmede i voldtektsanmeldelsene er i alderen 20-29 år. Dette gjaldt 44,9 % i 2007. Det tilsvarende tallet i 2001 var 42,0 %, mens det i 2004 var 46,0 %. Andelen av ofre som var i alderen 16-19 år var på 22,4 % i 2007. Dette er høyere enn ved de to foregående voldtektsundersøkelsene. I 2004 var andelen på 20,7 %, mens den i 2001 var 15 %. Andelen ofre som er 15 år eller yngre var i 2007 på 6,1 %, noe som er stabilt med undersøkelsen i 2004 da den lå på 6,7 %. Seksuelle overgrep mot barn og unge kan også rammes av andre straffebrudd enn voldtekt, blant annet incest og seksuell omgang med mindreårig. I denne undersøkelsen er kun forhold kodet som voldtekt inkludert. Det kan nevnes at dersom også ofre for de andre typene seksuallovbrudd ble inkludert i materialet ville gjennomsnittsalderen vært lavere.

### **Statsborgerskap og landbakgrunn - fornærmede**

Majoriteten av voldtektsopfrene i anmeldelsene ved Oslo politidistrikt har norsk statsborgerskap (84,7 %). Nedenfor vises fordelingen etter ofrenes statsborgerskap, fordelt på region:

Figur 6. Fornærmedes statsborgerskap, prosentvis fordeling. Oslo politidistrikt 2007. Prosent. N=196.



Majoriteten av ofre har også norsk landbakgrunn.<sup>11</sup> For anmeldelsene i 2007 gjaldt dette 73,0 % av ofre. Dette er en noe høyere andel enn i 2004 da andelen ofre med norsk landbakgrunn lå på 66,0 %, mens det er lavere enn i 2001 da andelen lå på 82,6 %.

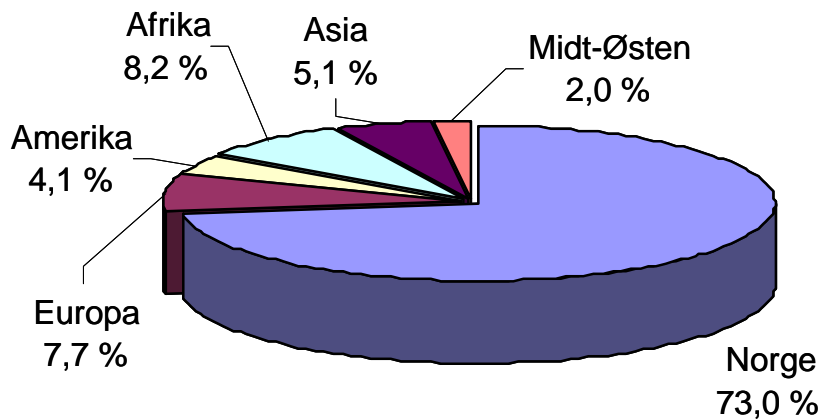
Tabell 3. Ofre for voldtekt og forsøk på voldtekt i Oslo politidistrikt, etter landbakgrunn. 2001, 2004 og 2007. Absolutte tall og prosent.

År	Totalt N (%)	Norsk N (%)	Ikke norsk N (%)
2001	144 (100)	119 (82,6)	25 (17,4)
2004	150 (100)	99 (66,0)	51 (34,0)
2007	196 (100)	143 (73,0)	53 (27,0)

<sup>11</sup> Her legges definisjonen fra Statistisk sentralbyrå (SSB) til grunn. Dersom minst en av foreldrene er født i Norge er personen definert med norsk landbakgrunn. Dersom begge foreldrene er født utenfor Norge er personen definert med en annen landbakgrunn.

I Oslos befolkning utgjør i følge Statistisk sentralbyrå (SSB) personer med utenlandsk bakgrunn 23,8 % av befolkningen.<sup>12</sup> I forhold til folketallet er ofre med utenlandsk bakgrunn således noe overrepresentert i materialet. Overrepresentasjonen er likevel mindre enn ved foregående voldtektundersøkelse i 2004. Av ofrene med bakgrunn fra en annen verdensdel er 8,2 % fra Afrika, 5,1 % fra Asia, 4,1 % fra Amerika og 2,0 % fra Midt-Østen.<sup>13</sup>

Figur 7. Fornærmedes landbakgrunn, prosentvis fordeling. Oslo politidistrikt 2007. Prosent. N=196.



### *Rus og påvirkning - fornærmede*

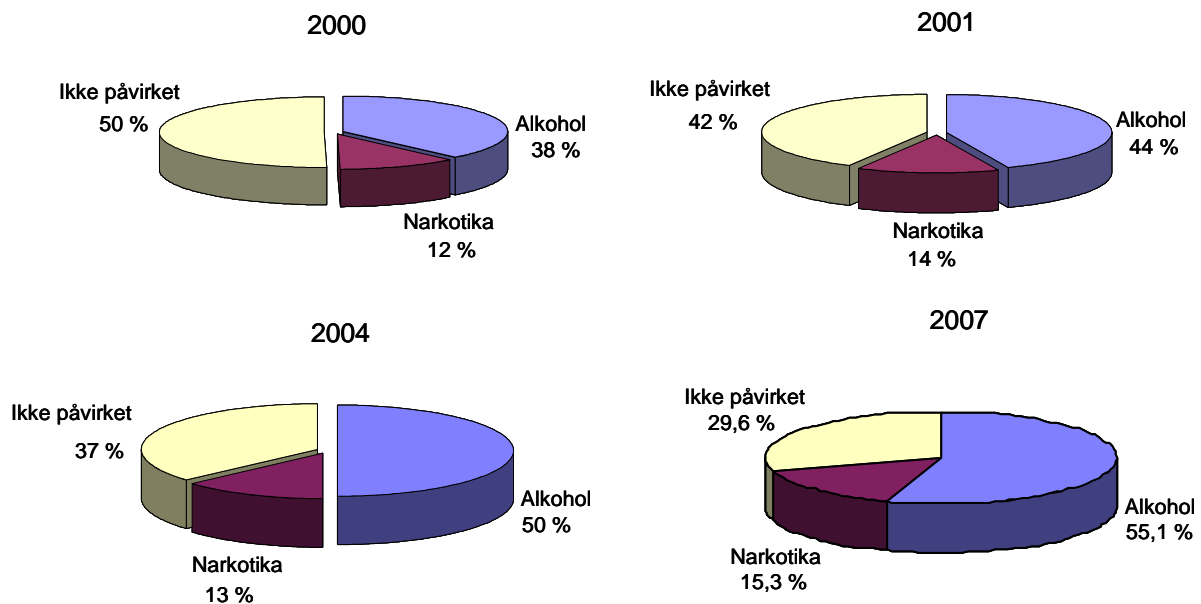
Det er en klar tendens at stadig flere av de som anmelder voldtekt var ruspåvirket da overgrepet fant sted. Andelen har steget fra 50 % i 2000 til 70,4 % i 2007. Økningen har skjedd gradvis fra undersøkelse til undersøkelse. Mens andelen som er påvirket av narkotika er relativt stabil fra år til år, har det vært en sterk økning i andelen som er påvirket av alkohol. I 2000 oppga 38 % av de fornærmede å være alkoholpåvirket da overgrepet fant sted, mens den tilsvarende andelen i 2007 var 55,1 %.<sup>14</sup>

<sup>12</sup> Kilde: <http://www.ssb.no/kommune/region.cgi?nr=03>.

<sup>13</sup> Midt-Østen inkluderer ikke Egypt, men Tyrkia og statene på Den arabiske halvøy, samt Irak og Iran. Europa inkluderer også Øst-Europa og Russland.

<sup>14</sup> I fire av tilfellene oppgir fornærmede å være ruset både på alkohol og narkotika. Disse er kodet som narkotika.

Figur 8. Fornærmedes påvirkning av alkohol eller narkotika 2000, 2001, 2004 og 2007. Prosent. Oslo politidistrikt. N=144, 121, 150 og 196.<sup>15</sup>



### *Prostitusjon - fornærmede*

Det ble i 2007 registrert 12 prostituerte blant voldtektsofrene.<sup>16</sup> Både i 2001 og 2004 ble det registrert 13 prostituerte. I 2001 hadde alle de prostituerte i materialet norsk etnisk bakgrunn. I 2004 var det kun en av disse som hadde norsk bakgrunn. Blant de prostituerte ofrene i 2007 var fem norske. Det ble videre registrert personer fra Nigeria (2), Bulgaria (2), Litauen (2) og Russland (1).

### *Fornærmedes profil for arbeidslivs- og utdanningstilknytning*

Nedenfor følger en gjennomgang av de fornærmedes tilknytning til arbeidsmarked og utdanning. Opplysningene framkommer stort sett i anmeldelse eller i avhør. I de tilfeller hvor dette ikke fremkommer er opplysningene forsøkt hentet fra arbeidstakerregistre og enhetsregisteret i Brønnøysund. Konklusjonene som gjelder utdanning har vært vanskeligere å få verifisert.

<sup>15</sup> Andelen som er plassert i kategorien ikke påvirket inkluderer også fornærmede hvor opplysninger om ruspåvirkning ikke er oppgitt i sakens dokumenter. Den reelle andelen som er ruspåvirket kan dermed godt være høyere enn den som fremkommer av figuren.

<sup>16</sup> Med ”prostituert” menes her personer som i anmeldelsen selv oppgir at de arbeider som prostituerte og at voldtekten har sammenheng med dette.



Andelen registrert som "ikke i arbeid" kan ha blitt misvisende stor siden noen av disse kan være under utdanning og ikke er arbeidsløse eller utenfor arbeidslivet av andre grunner.

Tabell 4. Arbeidslivs- og utdanningstilknytning for fornærmede i voldtektssaker 2004 og 2007. Oslo politidistrikt. Absolutte tall og prosent.

Fornærmede 2004	Totalt		Norsk		Ikke norsk	
	N	%	N	%	N	%
Sosial/trygd/ikke i arbeid	64	43,0	31	31,6	24	47,1
Helse/omsorg	17	11,4	10	10,2	5	9,8
Idrett/kultur	5	3,4	4	4,1	1	2,0
Butikk/service/håndverk	26	17,4	21	21,4	7	13,7
Kontor/administrasjon/utdanning	39	26,2	28	28,6	11	21,6
Asyl	2	1,3	0	0,0	2	3,9
Usikker arbeidstype	4	2,7	4	4,1	1	2,0
<b>Totalt</b>	<b>149</b>	<b>100,0</b>	<b>98</b>	<b>100,0</b>	<b>51</b>	<b>100</b>

Fornærmede 2007	Totalt		Norsk		Ikke norsk	
	N	%	N	%	N	%
Sosial/trygd/ikke i arbeid	72	36,7	52	36,4	20	37,7
Helse/omsorg	31	15,8	20	14,0	11	20,8
Idrett/kultur	4	2,0	3	2,1	1	1,9
Butikk/service/håndverk	35	17,9	25	17,5	10	18,9
Kontor/administrasjon/utdanning	53	27,0	43	30,1	10	18,9
Asyl	1	0,5		0,0	1	1,9
Usikker arbeidstype	0	0,0		0,0		0,0
<b>Totalt</b>	<b>196</b>	<b>100,0</b>	<b>143</b>	<b>100,0</b>	<b>53</b>	<b>100,0</b>

I 2007 var det 36,7 % av de fornærmede som ikke var registrert med tilknytning til verken jobb eller utdanning, eventuelt oppga i anmeldelsen eller i avhør at de var trygdet eller sosialklienter. Den tilsvarende andelen i 2004 var 43,0 %. Det er relativt lik profil for arbeidslivstilknytning for voldtektsofre med norsk og ikke-norsk landbakgrunn.

Den største gruppen ansatte var tilknyttet kontor/administrasjon/utdanning (27,0 %) – herunder også studenter og elever. Dette utgjorde 30,1 % av de norske og 18,9 % av de utenlandske fornærmede. Deretter fulgte ansatte i butikk/service/håndverk (17,9 %) og ansatte i helse/omsorg (15,8 %).

## Gjerningsmann

Opplysninger om gjerningsmenn i anmeldte voldtekter er i hovedsak basert på beskrivelser gitt av fornærmede. Hvis gjerningsmannen pågripes kan opplysninger bekreftes og rettes ut fra personens egne opplysninger, andre dokumenter i saken og offentlige registre. I noen tilfeller kan fornærmedes opplysninger ikke bekreftes, men vil likevel kunne bidra til å gi et mer utfyllende bilde av gjerningsmannen. Rapporten presenterer kun bekreftede opplysninger, dersom ikke annet er spesifisert.

I anmeldelsene fra 2007 er det 151 mistenkte/siktede personer. Det var totalt registrert en mistenkt/siktet person i 124 av anmeldelsene fra 2007. Gjerningsmannen var ukjent i 72 av anmeldelsene ved tidspunktet for undersøkelsen.

Det er til sammen registrert 137 ulike gjerningsmenn (unike personer). I 13 anmeldelser er det flere mistenkte/siktede personer. Antallet varierer fra to til åtte personer. Antallet anmeldelser med flere enn en gjerningsperson er relativt stabilt sammenliknet med de to foregående voldtektsundersøkelsene. I 2004 var det registrert flere gjerningsmenn i 11 av anmeldelsene, mens det i 2001 var tilfelle i 14 av anmeldelsene.

Enkelte gjerningsmenn er også mistenkt/siktet for å ha voldtatt flere kvinner. I 2007 gjaldt dette tolv gjerningsmenn. To av disse er mistenkt/siktet for tre forhold, mens de resterende ti er mistenkt/siktet for to forhold. Av de tolv som er anmeldt for voldtekt flere ganger i løpet av 2007 er det kun en som har norsk landbakgrunn. I enkelte tabeller i denne delen gjøres beregninger ut fra antall forskjellige gjerningsmenn (N=137) og andre steder ut fra antall forhold, det vil si kombinasjon av gjerningsmann og det enkelte lovbrudd (N=151).

Det er 117 menn som er anmeldt for voldtekt etter strl. § 192, 1. og 2. ledd, mens 23 menn er anmeldt for grove voldtekter etter strl. § 192, 3. ledd. I tillegg er ytterligere 11 menn anmeldt for forsøk på voldtekt (§ 192, jfr. par 49).

Kjønnsprofilen på gjerningsmenn er maksimalt skjev. Alle de registrerte mistenkte/siktede for voldtekt i 2007 er menn. Likeledes var det kun menn som var anmeldt for voldtekt også ved voldtektsundersøkelsene i 2001 og 2004.

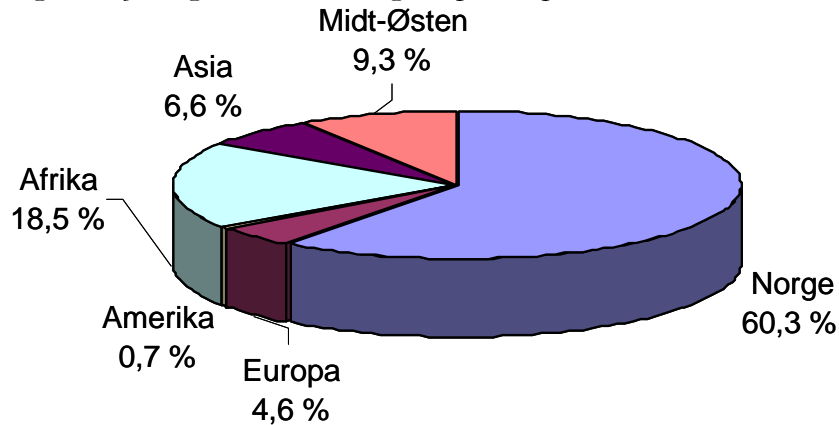
### ***Statsborgerskap og landbakgrunn – gjerningsmann***

Majoriteten av de registrerte gjerningsmennene i de anmeldte voldtektene har norsk statsborgerskap (60,3 %). En relativt høy andel av de registrerte gjerningsmennene har bakgrunn fra Afrika (18,5 %), Midt-Østen (9,3 %) og Asia (6,6 %).<sup>17</sup>

---

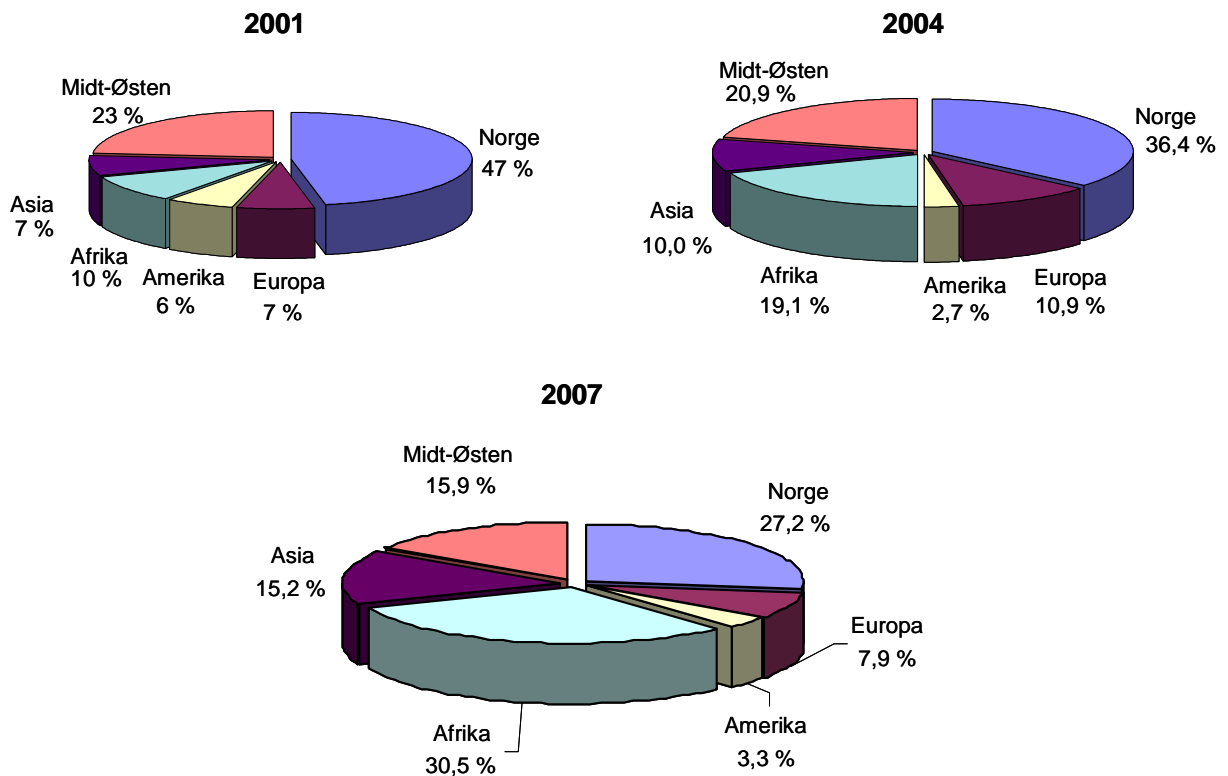
<sup>17</sup> For kommentar om regionsinndelingen her, se fotnote 13.

Figur 9. Gjerningsmannens statsborgerskap. Oslo politidistrikt 2007. Prosent. N=151 (forhold).



Selv om majoriteten av de registrerte gjerningsmennene har norsk statsborgerskap, har en høy andel en annen landbakgrunn enn norsk. Personer med annen landbakgrunn enn norsk blir stadig mer overrepresentert blant gjerningspersonene i de anmeldte voldtektene, sett i forhold til befolkningssammensetningen i Oslo. I 2007 hadde gjerningspersonen i 72,8 % av forholdene en annen bakgrunn enn norsk. Det tilsvarende tallet i 2004 var 63,2 %, mens det i 2001 var 53 %.

Figur 10. Gjerningsmannens landbakgrunn. Oslo politidistrikt 2001, 2004 og 2007. Prosent. N=115, 110 og 151 (forhold).

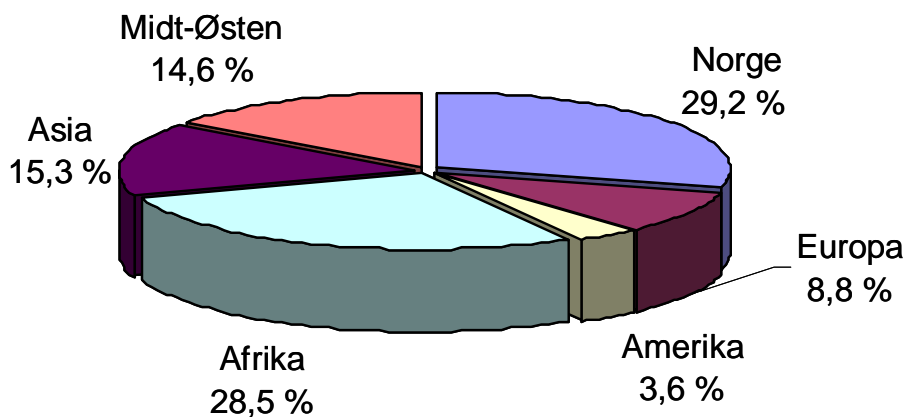


Det er spesielt antall forhold registrert med gjerningspersoner som har bakgrunn fra Afrika som øker. Mens andelen her lå på 10 % i 2001, steg den til 19,1 % i 2004 og videre til 30,5 % i 2007. Deler av økningen i 2007 kan forklares med at personer med afrikansk bakgrunn er registrert i flere gruppevoldtekter.

Splitter man materialet i 2007 ned på nasjonalitet er det gjerningsmenn med landbakgrunn fra 38 forskjellige land. De største gruppene har bakgrunn fra Norge (41), Somalia (18), Irak (13), Pakistan (9), Marokko (7), Afghanistan og Tyrkia (6), Gambia og Egypt (4). I forhold til i 2004 er det spesielt registrert flere somaliere. Personer med somalisk bakgrunn er registrert for flere gruppevoldtekter.

Det ble nevnt tidligere at tolv av gjerningsmennene i 2007 ble anmeldt for flere voldtekter (hvorav to for tre forhold og de resterende ti for to forhold). I neste figur er gjerningsmannens landbakgrunn vist kun for unike gjerningsmann (hver gjerningsmann teller kun en gang uavhengig av antall anmeldelser vedkommende er mistenkt/siktet i). Andelsoversikten er ganske lik som den vist tidligere for forhold. Andelen gjerningsmenn (unike personer) med landbakgrunn fra Afrika var 28,5 %, mens de utgjorde 30,5 % i fordelingen vist tidligere over forhold. Dette kan forklares med at flere unike gjerningsmenn med landbakgrunn fra Afrika er anmeldt for mer enn en voldtekt i løpet av året.

Figur 11. Gjerningsmannens landbakgrunn. Oslo politidistrikt 2007. Prosent. N=137 (unike personer).



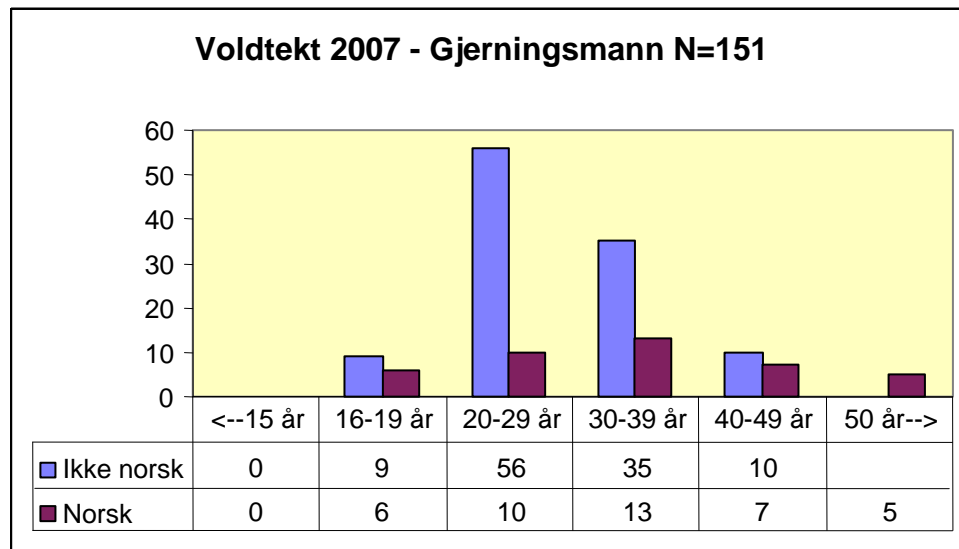
Fordeler man unike gjerningsmenn på nasjonalitet har de største gruppene bakgrunn fra Norge (40), Somalia (15), Irak (10), Pakistan (7), Afghanistan og Marokko (6), Tyrkia (5) og Gambia (4).

**Aldersprofil – gjerningsmann**

Gjennomsnittsalderen for anmeldte gjerningsmenn i 2007 var på 30,2 år, mens medianen var på 29 år. I 2004 lå gjennomsnittsalderen på 29,5 år, i 2001 på 35,7 år og i 2000 på 32,7 år.

Gjennomsnittsalderen er således lavere ved undersøkelsene i 2004 og 2007, enn ved de foregående voldtektsundersøkelsene. Det er flest registrerte gjerningsmenn i alderen 20-29 år (66), fulgt av alderen 30-39 år (48). Det ble registrert 15 gjerningsmenn under 20 år. Det er få gjerningsmenn som er 50 år eller eldre (5). Disse tallene gjelder forhold.

Figur 12. Gjerningsmannens alder, etter landbakgrunn. Oslo politidistrikt 2004. Absolutte tall. N=151.



Tabellen nedenfor viser aldersfordelingen for mistenkt/siktet i voldtektsmaterialet i 2007, fordelt etter landbakgrunn som norsk eller ikke-norsk.

Tabell 5. Aldersfordelingen for gjerningsmann i voldtektsmaterialet 2007, totalt og etter landbakgrunn. Oslo politidistrikt. Absolutte tall og prosent.

Alder	<-15 år	16-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år-->	Totalt
Ikke norsk	0	9	56	35	10		110
Norsk	0	6	10	13	7	5	41
Totalt	0	15	66	48	17	5	151
Ikke norsk	0	8,2	50,9	31,8	9,1	0,0	100
Norsk	0	14,6	24,4	31,7	17,1	12,2	100
<b>Totalt</b>	<b>0</b>	<b>9,9</b>	<b>43,7</b>	<b>31,8</b>	<b>11,3</b>	<b>3,3</b>	<b>100</b>

Det er færre unge gjerningsmenn under 20 år i voldtektsanmeldelsene i 2007, sammenliknet med ved foregående undersøkelse i 2004. I 2004 var 18,2 % av gjerningsmennene under 20 år, mens det tilsvarende tallet i 2007 er 9,9 %. Litt over halvparten av gjerningsmenn i 2007 var under 30 år (53,6 %). Andelen som var under 30 år var høyere for gjerningsmenn med ikke-norsk

bakgrunn (59,1 %) enn for gjerningsmenn med norsk bakgrunn (39,0 %). Det kan her være verdt å nevne at alderssammensetningen er svært skjev i enkelte minoritetsgrupper i Norge. Dette er f.eks. tilfelle for somaliere og irakere bosatt i Norge, som har en høy andel unge menn.

### ***Rus og påvirkning – gjerningsmann***

Andelen ruspåvirkede gjerningsmenn i 2007 var på 58,9 % (henholdsvis 35,1 % på alkohol og 23,8 % på narkotika). Som tabell 6. viser har andelen ruspåvirkede gjerningsmenn økt gjennom de senere år. Andelen lå på 32,7 % i 2000, 48,7 % i 2001 og 52,7 % i 2004. Andelen gjerningsmenn som var ruspåvirket av narkotika økte fra 2001 til 2004, og har økt ytterligere i 2007.

Tabell 6. Ruspåvirkede gjerningsmenn 2000, 2001, 2004 og 2007. Oslo politidistrikt. Absolutte tall og prosent.

	2000	2001	2004	2007
N=	110	115	131	151
Alkohol	28 (25,5 %)	49 (42,6 %)	49 (37,4 %)	53 (35,1 %)
Narkotika	8 (7,3 %)	7 (6,1 %)	20 (15,3 %)	36 (23,8 %)
Ruspåvirket totalt	36 (32,7 %)	56 (48,7 %)	69 (52,7 %)	89 (58,9 %)

Andelen som er ruspåvirket er høy i alle aldersgrupper. Det er i aldersgruppen 20-29 år at andelen ruspåvirkede er høyest både når det gjelder alkohol og narkotika.

Tabell 7. Gjerningsmenn i 2007, etter alder og ruspåvirkning. Oslo politidistrikt. Absolutte tall og prosent.

Gjerningsperson påvirkning	<-15 år	16-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50 år-->	Totalt	% påvirket
Alkohol	0	6	25	14	4	4	53	35,1
Narkotika	0	0	14	12	10		36	23,8
Ikke oppgitt/ikke påvirket	0	9	27	22	3	1	62	41,1
Totalt (N=)	0	15	66	48	17	5	151	100,0
<b>% påvirket</b>	<b>0</b>	<b>40,0</b>	<b>59,1</b>	<b>54,2</b>	<b>82,4</b>	<b>80,0</b>	<b>58,9</b>	

### ***Gjerningsmannens profil for arbeidslivs- og utdanningstilknytning***

På samme måte som for de fornærmede er gjerningsmannens tilknytning til arbeidsmarked og utdanning kartlagt (for kommentar om fremgangsmåte og begrensninger, se delen om fornærmedes arbeidslivs- og utdanningstilknytning).

Tabell 8. Arbeidslivs- og utdanningstilknytning for mistenkte/siktede i voldtektsanmeldelser i 2007. Oslo politidistrikt. Absolutte tall og prosent.

Mistenkt/siktede 2007	Totalt		Norsk		Ikke norsk	
	N	%	N	%	N	%
Sosial/trygd/ikke i arbeid	53	35,1	8	19,5	45	40,9
Helse/omsorg	5	3,3	3	7,3	2	1,8
Idrett/kultur	10	6,6	7	17,1	3	2,7
Butikk/service/håndverk	55	36,4	11	26,8	44	40,0
Kontor/administrasjon/utdanning	18	11,9	12	29,3	6	5,5
Asyl	7	4,6	-	-	7	6,4
Usikker arbeidstype	3	2,0	-	-	3	2,7
<b>Totalt</b>	<b>151</b>	<b>100</b>	<b>41</b>	<b>100</b>	<b>110</b>	<b>100</b>

De fleste anmeldte gjerningsmenn i 2007 har en tilknytning til arbeidsliv eller studier, men for 35,1 % var det ikke mulig å dokumentere en slik tilknytning. Andelen uten slik tilknytning har økt fra 29,1 % i 2004. Denne andelen er som i 2004 høyere blant gjerningsmenn med ikke-norsk bakgrunn (40,9 %) enn for gjerningsmenn med norsk bakgrunn (19,5 %). Økningen fra 2004 til 2007 skyldes en høyere andel blant gjerningsmenn med ikke-norsk bakgrunn. I tillegg er 6,4 % av gjerningsmenn med ikke-norsk bakgrunn registrert som asylsøkere. Dette er lavere enn i 2004 da denne andelen lå på 18,6 %. En relativt høy andel både blant gjerningsmenn med norsk og ikke-norsk bakgrunn har tilknytning til butikk/service/håndverk (henholdsvis 26,8 % og 40,0 %). En høy andel blant norske gjerningsmenn har tilknytning til kontor/administrasjon/utdanning (29,3 %), mens denne andelen er liten blant gjerningsmenn med ikke-norsk bakgrunn (5,5 %).

## Gjerningssted

Majoriteten av de anmeldte voldtektene (inkludert forsøk på voldtekt) skjer på eller i tilknytning til privat bolig. Andelen var her økende fra 2001 til 2004, og holder seg stabil i 2007. Hele 67,8 % av voldtektene som ble anmeldt i 2007 skjedde på eller i tilknytning til bopel. Den nest største kategorien er voldtekter som skjer utendørs. I 2007 var denne andelen på 15,4 %, mens den tilsvarende andelen i 2004 var 16,8 %.

Tabell 9. Gjerningssted for voldtekter (inkludert forsøk) anmeldt i 2001, 2004 og 2007 i Oslo politidistrikt. Absolutte tall og prosent. (N=144, 149 og 196).

Gjerningssted	2001		2004		2007	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Bopel	88	61,1	103	69,1	138	67,8
Restaurant	5	3,5	9	6,0	9	5,6
Utendørs	30	20,8	25	16,8	28	15,4
Taxi/pirattaxi	5	3,5	1	0,7	5	2,8
Bil/campingv.	2	1,4	2	1,3	5	2,8
Arbeidssted	2	1,4	2	1,3	2	0,7
Hotell	5	3,5	0	0,0	3	2,1
Annet	7	4,9	7	4,7	6	2,8
<b>Totalt</b>	<b>144</b>	<b>100</b>	<b>149</b>	<b>100</b>	<b>196</b>	<b>100</b>

Fordelingen etter gjerningssted er relativt stabil sammenliknet med foregående år. Det er en økning i andelen som er registrert innenfor kategoriene taxi/pirattaxi, bil/campingvogn og hotell. Dette er likevel gjerningsstedskategorier med et lavt volum.

I anmeldelser for voldtekt i 2007 (forsøk ikke inkludert) hvor gjerningspersonen var kjent for fornærmede skjedde hele 93,0 % på bopel. Bopel er også det vanligste gjerningsstedet i anmeldelsene hvor gjerningspersonen er ukjent for fornærmede. I 2007 skjedde 55,4 % av disse voldtektene på bopel. I tabell 10. er andelen for bopel splittet opp på henholdsvis fornærmedes bopel, gjerningspersonens bopel og annen bopel. Oversikten viser at 82,7 % av voldtektene hvor gjerningspersonen er kjent for fornærmede skjedde på enten fornærmedes eller gjerningspersonens bopel, mens det tilsvarende tallet for voldtekter hvor fornærmede ikke kjenner gjerningspersonen er 40,5 %.

Tabell 10. Gjerningssteder for voldtekter (uten forsøk) anmeldt i 2001, 2004 og 2007 i Oslo politidistrikt, etter hvorvidt gjerningspersonen er kjent for fornærmede eller ikke. Prosent. (N=120, 127 og 161).

Gjerningssted %	Ukjent for fornærmede			Kjent for fornærmede			Totalt		
	2001	2004	2007	2001	2004	2007	2001	2004	2007
Arbeidssted	0,0	0,0	1,4	3,1	0,0	0,0	1,7	0	0,6
Bopel	16,1	23,7	14,9	15,6	16,2	10,3	15,8	19,7	12,4
Fornærm. bopel	8,9	11,9	18,9	48,4	51,5	40,2	30,0	33,1	30,4
Gj.mann bopel	21,4	20,3	21,6	18,8	20,6	42,5	20,0	20,5	32,9
Restaurant	5,4	15,3	8,1	0,0	0,0	2,3	2,5	7,1	5,0
Ute	33,9	22,0	20,3	3,1	5,9	3,4	17,5	13,4	11,2
Taxi/pirattaxi	5,4	1,7	4,1	0,0	0,0	0,0	2,5	0,8	1,9
Bil/campingvogn	0,0	1,7	4,1	3,1	0,0	0,0	1,7	0,8	1,9
Hotell	3,6	1,0	2,7	4,7	0,0	1,1	4,2	0	1,9
Annet	5,4	3,4	4,1	3,1	5,9	0,0	4,2	4,7	1,9
<b>Totalt</b>	<b>100</b> (N=56)	<b>100</b> (N=59)	<b>100</b> (N=74)	<b>100</b> (N=64)	<b>100</b> (N=68)	<b>100</b> (N=87)	<b>100</b> (N=120)	<b>100</b> (N=127)	<b>100</b> (N=161)

Voldtektene som skjer på bopel skjer med andre ord ikke utelukkende mellom personer som kjenner hverandre godt, som f.eks. kjærester, ektefeller og familiemedlemmer. Enkelte voldtekter på bopel skjer i forbindelse med nachspiel eller overnattinger. I flere av disse voldtektene er gjerningspersonen ukjent for offeret, selv om det har vært frivillig at vedkommende ble med hjem på nachspiel eller overnatting. I disse tilfellene er ofte både offer og gjerningsmann ruspåvirket.

Det er også tilfeller hvor offeret utsettes for overraskende overfall uten foranledning fra en ukjent gjerningsmann på eller i tilknytning til bopel. Dette kan dreie seg om gjerningsmenn som følger etter og presser seg inn i forbindelse med at offeret forsøker å låse seg inn i oppgang eller leilighet. I noen tilfeller utsettes offeret for overgrep når vedkommende intetanende åpner når det ringer på døra til egen bopel.



Det er små forskjeller når det gjelder gjerningssted mellom ofre med norsk bakgrunn og ofre med ikke-norsk bakgrunn. Det er en noe høyere andel av ofrene med ikke-norsk bakgrunn som oppgir at voldtekten har skjedd på bopel (78,7 %), sammenliknet med ofre med norsk bakgrunn (74,6 %). Andelen fornærmede med ikke-norsk bakgrunn som oppga bopel som gjerningssted var noe høyere i undersøkelsen i 2004 (82,2 %). Andelen som opplever voldtekt i tilknytning til restaurant/utested er noe høyere blant ofre med norsk bakgrunn (6,1 %) enn blant ofre med ikke-norsk bakgrunn (2,1 %).

Tabell 11. Gjerningssteder for voldtekter (uten forsøk) anmeldt i 2007 i Oslo politidistrikt, etter fornærmedes landbakgrunn. Absolutte tall og prosent.

Gjerningssted	Norsk	Ikke norsk	Totalt	Prosent norsk	Prosent ikke norsk	Prosent totalt
Bopel	85	37	122	74,6	78,7	75,8
Restaurant	7	1	8	6,1	2,1	5,0
Ute	13	5	18	11,4	10,6	11,2
Taxi pirattaxi	2	1	3	1,8	2,1	1,9
Bil campingv.	2	1	3	1,8	2,1	1,9
Arbeidssted	0	1	1	0,0	2,1	0,6
Hotell	3	0	3	2,6	0,0	1,9
Annet	2	1	1	1,8	2,1	0,6
<b>Totalt</b>	<b>114</b>	<b>47</b>	<b>161</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>	<b>100,0</b>

## Relasjonen mellom fornærmede og gjerningsmann

Litt over halvparten av de registrerte voldtektsopfrene i 2007 ble utsatt for overgrep fra en ukjent person (52,6 %).<sup>18</sup> Denne andelen er noe høyere for ofre med norsk landbakgrunn (59,4 %) enn for ofre med ikke-norsk bakgrunn (34,0 %).

Andelen som blir utsatt for overgrep fra en ukjent person er svakt økende sammenliknet med voldtektsundersøkelsene i 2001 og 2004. Likeledes er det en økning i andelen som blir utsatt for overgrep fra venner og bekjente. Andelen økte her fra 23,6 % i 2001, til 28,2 % i 2004 og 32,7 % i 2007. Denne økningen skjer både blant ofre med norsk og ikke-norsk bakgrunn.

Andelen som blir utsatt for overgrep fra partner har i samme periode gått ned fra 22,2 % i 2001, og 21,5 % i 2004 til 13,3 % i 2007. Andelen har her gått ned både blant ofre med norsk og ikke-norsk bakgrunn, men den er mest iøynefallende blant ofre med ikke-norsk bakgrunn. Her har andelen gått ned fra 44,0 % i 2001 til 20,8 % i 2007.

<sup>18</sup> Denne kategorien inkluderer enkelte anonyme kundeforhold (f.eks. taxi og prostitusjon).

Tabell 12. Relasjonen mellom fornærmet og gjerningsmann totalt, for fornærmede med norsk landbakgrunn og for de med annen bakgrunn. Voldtekt inkludert forsøk. Oslo politidistrikt 2001, 2004 og 2007. Prosent.

Relasjon	Totalt			Norsk			Ikke norsk		
	2001	2004	2007	2001	2004	2007	2001	2004	2007
Ukjente	50,7	50,3	52,6	58,8	56,1	59,4	12,0	39,2	34,0
Bekjente/venner	23,6	28,2	32,7	21,0	25,5	29,4	36,0	33,3	41,5
Partner/ekspartner	22,2	21,5	13,3	17,6	18,4	10,5	44,0	27,5	20,8
Familie	3,5	0,0	1,5	2,5	0,0	0,7	8,0	0,0	3,7
<b>Totalt</b>	<b>100</b> N=144	<b>100</b> N=149	<b>100</b> N=196	<b>100</b> N=119	<b>100</b> N=98	<b>100</b> N=143	<b>100</b> N=25	<b>100</b> N=51	<b>100</b> N=53

## Våpen, trusler og andre maktmidler

Voldtekt innebærer at noen skaffer seg seksuell omgang ved bruk av vold eller ved truende atferd, eller utnytter noen som er bevisstløs eller som av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen. Bruk av maktmiddel varierer fra direkte vold til mer subtile former for trusler og press. Enkelte av voldtektene skjer mens offeret er i bevisstløs eller nær bevisstløs tilstand. I noen tilfeller dopes offeret ned, eller gjerningspersonen utnytter at offeret er i ruspåvirket tilstand. Overgrep kan også foregå eller innledes mens offeret sover.

Det vanligste maktmiddelet i 2007 var trusler/tvang. Dette fremkommer i 36,2 % av anmeldelsene. Dette er en noe lavere andel enn i 2001 (43,8 %) og 2004 (46,3 %). Andelen hvor bruk av slag/juling er oppgitt er økende. Dette fremkommer i 27,0 % av anmeldelsene i 2007, mens den tilsvarende andelen var 16,8 % i 2004 og 9,7 % i 2001.

Andelen av ofre som utsettes for voldtekt (inkludert forsøk) i bevisstløs tilstand, fordi de er dopet ned, ruset eller sover, er markant økende. Andelen var her 13,2 % i 2001, 18,1 % i 2004 og 26,0 % i 2007. Det rapporteres relativt sjeldent om bruk av skytevåpen eller kniver som maktmiddel i voldtektsanmeldelser. Dette var tilfelle i 4,6 % av anmeldelsene i 2007, henholdsvis 4,1 % kniv/skarp gjenstand og 0,5 % skytevåpen. Andelen er noe høyere enn i 2004, men lavere enn i 2001.

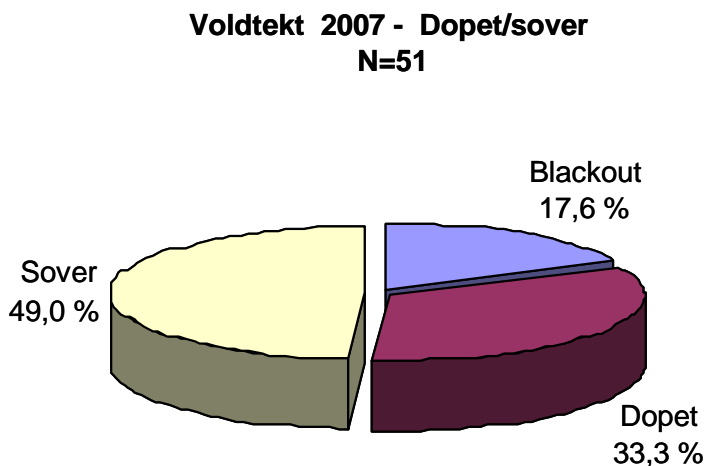
Tabell 13. Bruk av maktmiddel overfor fornærmede for voldtekt. Oslo politidistrikt 2001, 2004 og 2007. Absolutte tall og prosent.

Maktmiddel	2001	2004	2007
Dopet/sover	19 (13,2 %)	27 (18,1 %)	51 (26,0 %)
Kniv/skarp gjenstand	7 (4,9 %)	3 (2,0 %)	8 (4,1 %)
Skytevåpen	1 (0,7 %)	1 (0,7 %)	1 (0,5 %)
Slag/juling	14 (9,7 %)	25 (16,8 %)	53 (27,0 %)
Trusler/tvang	63 (43,8 %)	69 (46,3 %)	71 (36,2 %)
Ikke oppgitt	38 (26,4 %)	23 (15,4 %)	12 (6,1 %)
Annet	1 (0,7 %)	1 (0,7 %)	- (-)
<b>Totalt</b>	<b>144 (100)</b>	<b>149 (100)</b>	<b>196 (100)</b>

I ni av anmeldelsene plassert i kategorien slag/juling blir fornærmede utsatt for strupetak eller kvelertak. I minst åtte av anmeldelsene oppgis det at offeret blir direkte drapstruet.

Den markante økningen i andelen som utsettes for overgrep i dopet eller sovende tilstand er verdt en ytterligere kommentar. I neste figur er disse anmeldelsene splittet opp i verdiene sover, dopet og blackout.

Figur 13. Oppsplitting av kategorien dopet/sovet. Oslo politidistrikt 2007. Prosent. N=51.



I 49,0 % av anmeldelsene som er plassert i kategorien dopet/sover utsettes offeret for overgrep mens vedkommende sover. Majoriteten av disse overgrepene skjer i forbindelse med nachspiel og overnattinger. Det er likevel tilfeller hvor slike overgrep skjer i parforhold. Enkelte overgrep fullbyrdes mens fornærmede er sovende, men det er også tilfeller hvor fornærmede våkner på grunn av den seksuelle omgangen og motsetter seg handlingen. Siden den seksuelle handlingen starter mens vedkommende er sovende, er disse sakene her valgt kodet som sover selv om gjerningsmannen deretter benytter andre maktmidler.

I 33,3 % av anmeldelsene i denne kategorien forteller fornærmede at vedkommende har blitt dopet. I enkelte av disse tilfellene kan offeret huske å ha fått en drink som smakte rart eller som hun i etterkant har funnet grunn til å mistenke kan ha vært tilsatt et eller annet. Andre ganger bekrefter fornærmede frivillig å ha inntatt narkotiske stoffer hun har blitt tilbudt.

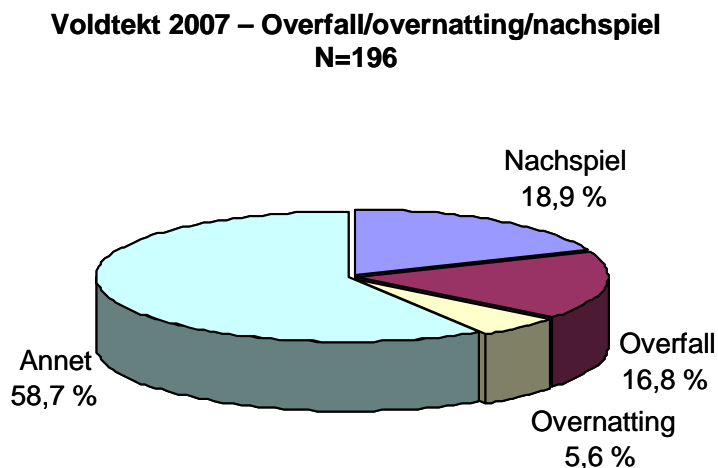
Av voldtektene som skjer i dopet eller sovende tilstand er 17,6 % kodet med blackout. I disse anmeldelsene husker ikke den fornærmede noe av hendelsesforløpet grunnet sterk rus. Offeret kan i noen av disse tilfellene ha vært utsatt for andre former for makt under overgrepet, noe som fremkommer av de medisinske undersøkelsene.

## Overfall, overnatting og nachspiel

Voldtekt kan ha svært ulike foranledninger. I denne delen sees det nærmere på tre foranledninger som peker seg ut som interessante og som det også har vært en del oppmerksomhet knyttet til i offentligheten: Overfallsvoldtekter, voldtekter som skjer i forbindelse med overnatting og nachspiel.

Til sammen 33 av de fornærmede i de anmeldte voldtektene i Oslo politidistrikt i 2007 ble utsatt for overfall, noe som utgjør en andel på 16,8 % av det totale antall fornærmede. Dette er en økning siden 2004 da 17 fornærmede ble utsatt for dette (11,3 %). Overfall er her definert som overgrep som rammer et intetanende offer plutselig uten noen som helst foranledning. Videre ble 18,9 % av de fornærmede utsatt for voldtekt i forbindelse med et nachspiel og ytterligere 5,6 % i forbindelse med en overnatting.

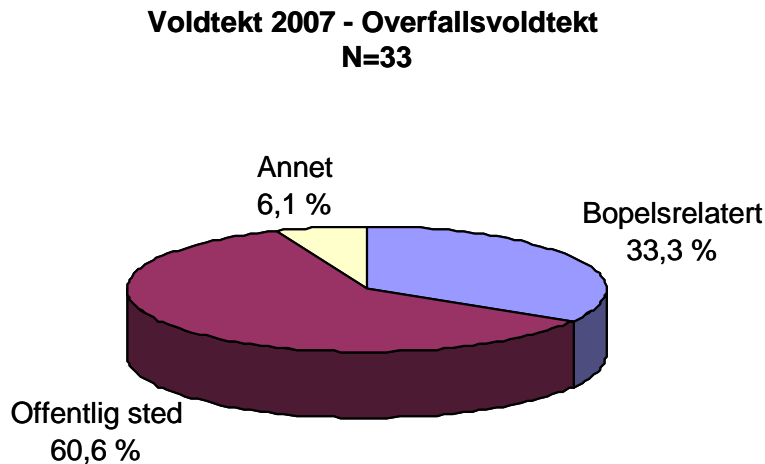
Figur 14. Andel fornærmede for voldtekt som utsettes for overfall eller voldtekt under overnatting eller nachspiel. Oslo politidistrikt 2007. N=196.



I januar 2007 skapte flere overfallsvoldtekter i Oslo store overskrifter i pressen og det ble snakket om en ”voldtektbølge”. Den store oppmerksomheten rundt disse voldtektene kan gi et overdrevent inntrykk av omfanget av slike voldtekter.

Majoriteten av overfallsvoldtektene skjer på offentlig sted (60,6 %), men en del skjer også på eller i tilknytning til privat bopel (33,3 %).

Figur 15. Gjerningssted for voldtekter ved overfall. Oslo politidistrikt 2007. Prosent. N=33.



Majoriteten av voldtektene i materialet som er kategorisert som overfallsvoldtekter skjedde i sentrum eller sentrumsnære strøk av byen. Det ble registrert 17 overfallsvoldtekter i Grønland krets og 10 i Sentrum krets.

Av de 33 fornærmede som ble utsatt for overfallsvoldtekt i 2007 var 31 kvinner og to menn. Majoriteten av ofrene har norsk landbakgrunn (75,8 %). Det er også flest fornærmede med norsk bakgrunn som blir utsatt for voldtekt under nachspiel (83,8 %) og under overnatting (81,8 %).

En svært høy andel av ofrene som blir utsatt for overfallsvoldtekt er ruspåvirket da overgrepet finner sted. Dette gjaldt for 28 av overfallsopfrene i de anmeldte voldtektene i 2007, noe som utgjør en andel på hele 84,8 %. Årsaken til den høye andelen ruspåvirkede ofre i slike voldtekter kan være at gjerningsmannen utnytter ofre i en sårbar situasjon. De fleste overfallsvoldtekter i 2007 skjedde natt til lørdag og natt til søndag (66,7 %). Mange av ofrene blir overfalt på vei hjem fra en natt på byen. Flere blir overfalt i forbindelse med at de låser seg inn i egen oppgang eller leilighet.

Det er interessant å se litt nærmere på gjerningspersonene i voldtekter som er beskrevet som overfall. Det er registrert seks gjerningsmenn som er kjente for politiet i disse sakene, og ytterligere 32 personer som ikke er kjente for politiet. Til sammen er det opplysninger om 38 gjerningsmenn i de 33 voldtektene som er kodet som overfall. Alle de seks kjente mistenkte/siktede har ikke-norsk landbakgrunn. Av de ukjente gjerningsmennene er 26 beskrevet av fornærmede som en person med ikke-norsk bakgrunn. Dette utgjør en andel på 81,3 %. Kun to av de ukjente gjerningsmennene er beskrevet som norske. For de resterende fire gjerningsmennene har ikke den fornærmede kunnet gi politiet en nærmere beskrivelse.

## Medisinsk hjelp

Andelen av voldtekts ofre som oppsøker medisinsk hjelp i etterkant av overgrepet er noe lavere i 2007 enn det var i 2004. I 2007 var det 63,7 % av ofrene som oppsøkte medisinsk hjelp, mens det tilsvarende tallet i 2004 var 72,0 %. Dette er likevel langt høyere enn ved undersøkelsen i 2001, da tallet lå på 46,5 %.

Tabell 14. Fornærmede fordelt etter hvorvidt de oppsøker lege og landbakgrunn. Oslo politidistrikt 2007. Absolutte tall og prosent.

Fornærmede	Ikke norsk	Norsk	Totalt	Ikke norsk	Norsk	Totalt
Oppsøkt lege	31	94	125	58,5	65,7	63,7
Ikke lege	14	41	55	26,4	28,7	28,1
Ikke oppgitt	8	8	16	15,1	5,6	8,2
<b>Totalt</b>	<b>53</b>	<b>143</b>	<b>196</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>100</b>

Tallene varierer noe avhengig av hvorvidt fornærmede er ruspåvirket eller ikke. Tendensen over tid synes å være at prosentandelen som oppsøker medisinsk hjelp er noe lavere blant fornærmede som ikke er påvirket da overgrepet skjer, eller hvor ruspåvirkning ikke er oppgitt. En mulig forklaring på dette er at det i denne gruppen er flere voldtekter hvor overgrepene har skjedd tilbake i tid, eller hvor det er snakk om gjentatte overgrep over tid, f.eks. innenfor nære relasjoner.

Tabell 15. Fornærmede som oppsøker lege, fordelt etter om de var påvirket av alkohol og narkotika eller ikke, Oslo politidistrikt 2001, 2004 og 2007. Absolutte tall og prosent.

Påvirkning	Antall fornærmede 2001	Antall fornærmede 2004	Antall fornærmede 2007	Oppsøkt lege 2001 N (%)	Oppsøkt lege 2004 N (%)	Oppsøkt lege 2007 N (%)
Ikke påvirket/ ikke oppgitt	61	55	58	16 (26,2)	29 (52,7)	24 (41,4)
Alkohol	63	75	108	39 (61,9)	62 (82,7)	81 (75,0)
Narkotika	20	20	30	12 (60,0)	17 (85,0)	20 (66,7)
<b>Sum</b>	<b>144</b>	<b>150</b>	<b>196</b>	<b>67 (46,5)</b>	<b>10 (72,0)</b>	<b>125 (63,8)</b>

## Saksbehandling og avgjørelser

I denne delen presenteres enkelte data knyttet til hva som skjer med voldtektsanmeldelsene etter at politiet har mottatt dem, blant annet oppklaringsprosent og saksbehandlingstid.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for voldtektsanmeldelser har gått opp fra foregående undersøkelse. I 2004 lå saksbehandlingstiden på 262 dager, mens den i 2007 hadde steget til 341 dager. Lengre saksbehandlingstid kan blant annet forklares med økt arbeidsbelastning grunnet flere anmeldte voldtekter.

Oppklaringsprosenten varierer fra år til år. I 2007 lå den for voldtekt på 43,8 %, noe som er en forbedring siden 2004 da den lå på 35,0 % og 2001 da den lå på 37,6 %. For forsøk på voldtekt ligger oppklaringsprosenten noe lavere. I 2007 var den på 11,4 %, mens den i 2004 var på 20,0 %.

Tabell 16. Saksbehandlingstid og oppklaringsprosent for voldtektssaker 2001, 2004 og 2007. For 2004 og 2007 også for forsøk på voldtekt. Oslo politidistrikt.

Jus 306	2001	2004	2004 (Forsøk)	2007	2007 (Forsøk)
Antall oppklarte voldtektssaker	47	41	6	61	5
Oppklaringsprosent	37,6	35,0	20,0	43,8	11,4
Saksbehandlingstid (snitt antall dager)	270	262	298	341	237

På studietidspunktet, 20. februar 2008, var 42,9 % (84) av voldtektsanmeldelsene fra 2007, inkludert forsøk på voldtekt, ennå ikke påtaleavgjort. I 9,7 % (19) av anmeldelsene fra 2007 var det på dette tidspunktet tatt ut tiltalebeslutning. Siden saksbehandlingen tar tid i slike saker er det ikke overraskende at mange saker fortsatt er under etterforskning så tidlig på året i 2008.

Tabell 17. Status i saksbehandlingen av voldtektsanmeldelser (inkludert forsøk) fra 2007 pr. 20. februar 2008.

Status for anmeldelser innkommet 2007, per 20. februar 2008	Voldtekt 2007 Inkl. forsøk voldtekt	
	N	%
Ikke påtaleavgjort	84	42,9
Tiltalebeslutning	19	9,7
Henlagt	93	47,4
<b>SUM</b>	<b>196</b>	<b>100</b>

Henleggelse av voldtektsanmeldelser har vært i fokus i lengre tid. Det kan derfor være grunn til å se litt nærmere på nettopp dette. Status pr. 20. februar var at 47,4 % (93) av anmeldelsene fra 2007 hadde blitt henlagt. I 53,8 % (50) av de henlagte anmeldelsene var det blitt gjennomført etterforskning opp mot en eller flere mulige gjerningspersoner. I de resterende 46,2 % (43) av de henlagte anmeldelsene ble saken henlagt uten en gjerningsperson.

Tabell 18. Fordelingen av henlagte anmeldelser for voldtekt (inkludert forsøk) i Oslo politidistrikt 2001, 2004 og 2007 etter avgjørelsesnivå. Absolutte tall og prosent.

Henleggelsesgrunn	Voldtekt 2001 inkl. forsøk	Voldtekt 2004 inkl. forsøk	Voldtekt 2007 inkl. forsøk
	N (%)	N (%)	N (%)
Henlagte anmeldelser med gjerningsperson (saksnivå)	66 (64,1)	73 (59,8)	50 (53,8)
Henlagte anmeldelser uten gjerningsperson (anmeldtnivå)	37 (35,9)	43 (40,2)	43 (46,2)
<b>SUM henleggelsesgrunner</b>	<b>103 (100)</b>	<b>116 (100)</b>	<b>93 (100)</b>

I neste tabell er avgjørelsesgrunnlaget for henleggelsene spesifisert når det gjelder voldtektsanmeldelser mottatt ved Oslo politidistrikt i 2007. Det må her presiseres at antallet henleggelsesavgjørelser (103) avviker fra antall henlagte anmeldelser (93) fordi henleggelsene viser til antallet mistenkte/siktede gjerningsmenn i anmeldelsene, og ikke anmeldelsene i seg selv. Flere mistenkte/siktede gjerningsmenn i enkeltsaker gir flere avgjørelser enn antall anmeldelser.

Den vanligste henleggelsesgrunnen for saker mot mistenkt/siktet anmeldt i 2007 var henlagt på grunn av bevisets stilling (65,0 %). Den nest vanligste grunnen var at intet straffbart er bevist (28,3 %). Det er også en viss andel av anmeldelsene mot mistenkt/siktet som henlegges fordi de ansees som grunnløse/ikke straffbare (3,3 %). En del saker henlegges fordi de omhandler forhold tilbake i tid og som etter loven anses som foreldet (1,7 %). I anmeldelser uten noen mistenkt/siktet er den vanligste henleggelsesgrunnen mangel på opplysning om gjerningsmann (76,7 %). Den nest vanligste henleggelseskoden i disse sakene er mangel på bevis (18,6 %). Enkelte anmeldelser henlegges også her fordi forholdet ikke er straffbart (2,3 %) eller fordi anmeldelsen anses som grunnløs (2,3 %).

Tabell 19. Voldtektsanmeldelser mottatt i 2007 ved Oslo politidistrikt fordelt etter status og avgjørelse i straffesaksbehandlingen pr. 20. februar 2008.<sup>19</sup>

Henleggelsesgrunn for anmeldt voldtekt og forsøk på voldtekt anmeldelser registrert i 2007	Antall	%
Antall personer anmeldt/siktet, dernest henlagt	60	100
Henlagt på grunn av bevisets stilling	39	65,0
Henlagt på grunn av tvil om gjerningsmannens strafferettslige tilregnelighet		1,7
Henlagt på grunn av foreldelse	1	1,7
Henlagt; intet straffbart bevist	17	28,3
Henlagt; åpenbar grunnløs/ikke straffbart	2	3,3
<b>Henlagte anmeldelser uten kjent gj mann totalt :</b>	<b>43</b>	<b>100</b>
Henlagt; mangel på opplysninger om gjerningsmann	33	76,7
Henlagt mangel på bevis	8	18,6
Henlagt fordi forholdet ikke er straffbart	1	2,3
Henlagt som åpenbar grunnløs	1	2,3
<b>SUM henleggelsesgrunner</b>	<b>103</b>	<b>100</b>

<sup>19</sup> For nærmere forklaring og definisjon av hva de ulike henleggelseskodene betyr og når de skal anvendes, se rundskriv fra Riksadvokaten Del II-nr. 3/1988: Enkelte henleggelsesformer.



## Avslutning

Denne rapporten har tatt for seg alle voldtektene (inkludert forsøk) som ble anmeldt i Oslo politidistrikt i 2007. Oslo politidistrikt har også tidligere gjennomført tilsvarende voldtektsundersøkelser noe som gjør det mulig å trekke linjer om utviklingen over tid.

Det ble i 2007 anmeldt 196 voldtekter, hvorav 35 er kodet som forsøk på voldtekt. Antall anmeldte voldtekter i 2007 er det høyeste i løpet av den siste tiårsperioden. I de anmeldte voldtektene i 2007 var det i alt 196 fornærmede og 151 gjerningsmenn (forhold). Noen få personer er registrert som fornærmet i flere anmeldelser. Det samme gjelder for noen få gjerningsmenn.

Alle de registrerte gjerningspersonene i 2007 var menn. Blant de fornærmede var 185 kvinner og 6 menn. Gjennomsnittsalderen for de fornærmede i 2007 var 25,6 år. Gjennomsnittsalderen for gjerningsmennene var 30,2 år. For både fornærmede og gjerningsmenn er dette stabilt sammenliknet med forrige undersøkelse i 2004.

Majoriteten av ofrene i de anmeldte voldtektene i 2007 har norsk statsborgerskap (84,7 %). De fleste har også norsk landbakgrunn. For anmeldelsene i 2007 gjaldt dette 73,0 % av ofrene, noe som er en noe høyere andel enn i 2004 da andelen lå på 65,3 %.

Majoriteten av gjerningsmennene har norsk statsborgerskap (60,3 %). Personer med en annen landbakgrunn enn norsk blir likevel stadig mer overrepresentert blant gjerningspersonene i de anmeldte voldtektene, sett i forhold til befolkningssammensetningen i Oslo. I 2007 hadde 72,8 % av gjerningsmennene en annen landbakgrunn enn norsk. Ved undersøkelsen i 2004 lå dette tallet på 63,2 % og i 2001 på 53 %. I de anmeldelsene som mangler en konkret mistenkt/siktet er det en høy andel av gjerningspersonene som beskrives som utenlandsk av overgrepsofferet.

Majoriteten av de anmeldte voldtektene (inkludert forsøk på voldtekt) skjer på eller i tilknytning til privat bolig, enten fornærmedes, gjerningsmannens eller annens. Hele 67,8 % av voldtektene som ble anmeldt i 2007 skjedde på eller i tilknytning til bopel. Den nest største kategorien er voldtekter som skjer utendørs. I 2007 var denne andelen på 15,4 %.

I 2007 ble det registrert flest anmeldelser hvor overgrepet fant sted natt til lørdag eller natt til søndag. Dette var også tilfelle ved undersøkelsene i 2001 og 2004. Hele 44,1 % av de registrerte voldtektene i 2007 hadde gjerningstidspunkt mellom 24.00 og 06.00. Andelen øker til 61,9 % dersom også tidsrommet 06.00-09.00 inkluderes.

Analysen av anmeldte voldtekter og voldtektsforsøk i Oslo i 2007 viser at en høy andel av overgrepene skjer i ruspåvirket tilstand. Dette gjelder både for ofrene og for gjerningsmennene. Andelen som er ruspåvirket har steget fra undersøkelse til undersøkelse. I 2000 var 50 % av de fornærmede ruspåvirket da overgrepet fant sted, mens andelen steg til 70,4 % i 2007. Tilsvarende økte andelen for gjerningsmenn fra 32,7 % i 2000 til 58,9 % i 2007.

Den høye andelen involverte som er ruspåvirket utgjør en betydelig utfordring for politiet i forbindelse med etterforskningen av anmeldelser for voldtekt og voldtektsforsøk. I enkelte anmeldelser er gjerningsmannen ukjent for politiet og offeret husker få eller ingen detaljer om overgrepet. I enkelte andre anmeldelser, hvor politiet har en navngitt mistenkt, er utfordringen at offer og gjerningsperson har svært ulik forståelse av hendelsesforløpet, både om hvorvidt seksuelt samkvem har funnet sted og hvorvidt dette skjedde med eller uten samtykke.

Det er grunn til å se med bekymring på den økende andelen voldtekter som skjer i ruspåvirket tilstand. Konsumet av alkohol er økende i mange lag av befolkningen. Økningen i andelen voldtekter som skjer i ruspåvirket tilstand kan kanskje sees i sammenheng med denne trenden.

Litt over halvparten av de registrerte voldtektsopfrene i 2007 ble utsatt for overgrep fra en ukjent person (52,6 %). Denne andelen er svakt økende sammenliknet med undersøkelsene i 2001 og 2004. Likeledes er det en økning i andelen som blir utsatt for overgrep fra venner og bekjente. Andelen økte her fra 23,6 % i 2001 til 32,7 % i 2007. Andelen som blir utsatt for overgrep fra partner har i samme periode gått ned fra 22,2 % i 2001 til 13,3 % i 2007.

Stadig flere ofre forteller at de har blitt voldtatt i bevisstløs tilstand, enten fordi man sov, er blitt dopet ned eller hadde blackout grunnet rus. Andelen som oppga dette i 2007 var på 26,0 %. Andelen har her økt fra 13,2 % i 2001 og 18,1 % i 2004. Denne økningen bør sees i sammenheng med at andelen av ofrene i de registrerte anmeldelsene som er ruspåvirket generelt er økende. Andelen som oppgir bruk av trusler og tvang var på 36,2 %, mens andelen som oppgir bruk av slag eller annen fysisk vold var 27,0 %. En liten andel sier seg truet med kniv eller annen skarp gjenstand (4,1 %) eller skytevåpen (0,5 %).

Til sammen 33 av de fornærmede i de anmeldte voldtektene i 2007 ble utsatt for overfall, noe som utgjør en andel på 16,8 % av det totale antall fornærmede. Dette er en økning siden 2004 da 17 fornærmede ble utsatt for dette (11,3 %). Videre ble 18,9 % av de fornærmede utsatt for voldtekt i forbindelse med et nachspiel og ytterligere 5,6 % i forbindelse med en overnatting. Overfallsvoldtekter får svært stor oppmerksomhet i media. Den store oppmerksomheten rundt disse voldtektene kan gi et overdrevent inntrykk av omfanget av slike voldtekter.

Andelen av voldtektsopfre som oppsøker medisinsk hjelp i etterkant av overgrepet er noe lavere i 2007 enn det var i 2004. I 2007 var det 63,7 % av ofrene som oppsøkte medisinsk hjelp, mens det tilsvarende tallet i 2004 var 72,0 %. Andelen som oppsøker lege er noe lavere blant ofre som ikke er ruspåvirket da overgrepet skjer. En mulig forklaring på dette er at det i denne gruppen er flere voldtekter hvor overgrepene har skjedd tilbake i tid, eller hvor det er snakk om gjentatte overgrep over tid, f.eks. innenfor nære relasjoner.

Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for voldtektsanmeldelser har gått opp fra foregående undersøkelse. I 2004 lå saksbehandlingstiden på 262 dager, mens den i 2007 hadde steget til 341

dager. Lengre saksbehandlingstid kan blant annet forklares med økt arbeidsbelastning grunnet flere anmeldte voldtekter. Oppklaringsprosenten har i samme periode økt fra 35,0 % i 2004 til 43,8 % i 2007. For voldtektsforsøk ligger oppklaringsprosenten lavere (11,4 % i 2007). I disse anmeldelsene er det generelt mindre spor og sjeldnere opplysning om gjerningsmann.

## Litteratur

- NOU 2008:4. *Fra ord til handling. Bekjempelse av voldtekt krever handling*. Oslo: Departementenes servicesenter, Informasjonsforvaltning.
- Haaland, Thomas, Clausen, Sten-Erik & Schei, Berit (2005): *Vold i parforhold – ulike perspektiver*. NIBR-rapport 2005:3. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Pape, Hilde & Stefansen, Kari (red.) (2004): *Den skjulte volden? En undersøkelse av Oslobefolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep*. Rapport 1/2004. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Sætre, Marianne & Grytdal, Veslemøy. (2002). *Voldtekt i Oslo 2001: Gjennomgang av sentrale data fra anmeldte voldtekter ved Oslo politidistrikt*. Oslo: Oslo politidistrikt.
- Sætre, Marianne & Grytdal, Veslemøy. (2004). *Voldtekt i Oslo 2004: Gjennomgang av sentrale data fra anmeldte voldtekter ved Oslo politidistrikt*. Oslo: Oslo politidistrikt.

